

Trine Utken Sørensen,
prosjektleder

Sykehusinfeksjoner og håndteringen av antibiotika er en økende utfordring i Nordvest-Russland og da spesielt i forhold til resistensproblematikken.

www.sykepleien.no

Les mer og finn
litteraturhenvisninger på
www.sykepleien.no

Søkeord:
Hygiene
Internasjonalt samarbeid
Undervisning
Antibiotika

Lærer om smittevern

I 2003 tok ansatte ved UNN initiativet til å starte en desentralisert utdanning i smittevern og hygiene for helsepersonell i Arkhangelsk.

I 1989 ble professor Anders Forsdahl og Tove Forsdahl invitert til det Medisinske fakultet ved universitetet i Arkhangelsk. Tove Forsdahl var på det tidspunktet sjefsykepleier ved Universitetssykehuset i Nord-Norge (UNN). Under oppholdet besøkte hun forskjellige sykehus for å få kontakt med sykepleierne. De var nysgjerrige og overlesset henne med spørsmål, om arbeidsforhold, rettigheter og utdanning sykepleierne hadde i Norge. Fem år etter, i 1994, var samarbeidet en realitet.

Nært samarbeid

Et rikt og nært samarbeid har utviklet seg gjennom årene og et stort nettverk er etablert på begge sider. Arbeidsformen har vært gjensidig hospitering og undervisning, først per bilde/telefon, men senere via telekommunikasjon. Det har gitt oss en bedre forståelse for hverandres arbeidsform, måte å tenke på, samt et bedre kjennskap til hverandres kultur.

I løpet av disse årene er flere tema innen sykepleie og sykdomslære berørt. Smittevern og sykehushygiene var ett av fagområdene som hyppigst ble tatt opp av våre russiske kolleger. Sykehusinfeksjoner og håndteringen av antibiotika er en økende utfordring i Nordvest-Russland og da spesielt i forhold til resistensproblematikken. På grunn av den store interessen for fagfeltet, foreslo vi på UNN i 2003 å starte en desentralisert utdanning i smittevern og hygiene for helsepersonell i Arkhangelsk. De ble meget begeistret for forslaget.

Planlegging og strategi

Før vi kunne starte med prosjektplanleggingen måtte vi forankre ideen hos ledelsen og i fagmiljøet ved

UNN. Prosjektet fikk bred støtte fra første stund. Det mest nærliggende var å oversette UNNs håndbok i smittevern og hygiene. Den er utformet i tråd med internasjonale retningslinjer. Vi søkte Helse- og omsorgsdepartementet om finansiering og det fikk vi. Oversettelsen til russisk ble avsluttet i januar 2004.

Nøkkelpersonen på russisk side var professor Tatijana Bazhukova, leder av Mikrobiologisk institutt ved det Medisinske fakultet i Arkhangelsk, som ble en uvurderlig ressursperson i prosjektgruppen. Hun rådet oss til å få prosjektet forankret i Helsedepartementet i Arkhangelsk. Det ble gjort, og departementet ble en viktig støttespiller, samarbeidspartner og banebryter for prosjektet på russisk side.

Prosjektgruppen fikk fire medlemmer, to fra hver side av grensen. De russiske representantene var Tatijana Bazhukova, og prosjektleder og sykepleier Raisa Grosheva fra Helsedepartementet. De norske var prosjektleder og sykepleier Trine Utken Sørensen og hygiene-sykepleier Guri Albrigtsen, UNN. Gruppen begynte å utarbeide en fagplan for utdannelsen. Arbeidstittlen ble: «Utdanning i smittevern og hygiene for helsepersonell i Arkhangelsk fylke». Da fagplanen var ferdig utarbeidet på forsommeren 2004, innkalte Helsedepartementet i Arkhangelsk fylke til et informasjonsmøte med alle sykehusdirektørene og representanter fra Folkehelsen i Arkhangelsk. Med noen unntak fikk prosjektet bred oppslutning. Dermed var siste brikke på plass for godkjenning og vi kunne starte opp med forprosjektet.

Prosjektet blir etablert

Det ble etablert en prosjektorganisa-

sjon slik at prosjektet formelt ble forankret både i ledelsen og fagmiljøet på begge sider, med lik mulighet for innflytelse. Styringsgruppen og prosjektgruppen ble satt sammen av like mange representanter fra hvert land. Det ble lagt stor vekt på å få et felles eierskap til dette samarbeidsprosjektet. Helsesjefen og direktør for Folkehelsen i Arkhangelsk og direktør og avdelingsleder ved Mikrobiologisk avdeling på UNN utgjorde styringsgruppen. Prosjektgruppen ble supplert med et medlem tilknyttet Høyskolen, Avdeling for helsefag, Tromsø og et fra det Internasjonale kontoret i Arkhangelsk. I tillegg ble en faglig rådgiver fra norsk side tilknyttet prosjektet.

«Utdanning i smittevern og hygiene for helsepersonell i Arkhangelsk fylke» er en etterutdanning for ulike kategorier av helsepersonell. Den er basert på de internasjonale retningslinjene for smittevern og hygiene. Utdannelsen er organisert som et samlingsbasert deltidsstudium over et år, med to samlinger per semester. Studentene skal innlevere en hjemmeoppgave på 15 sider som forsvares muntlig. Studiet er vektet med 15 studiepoeng, men per i dag har det ingen verdi på russisk side. Russland har underskrevet Bolognaavtalen, men den blir ikke iverksatt før tidligst i 2011.

Informasjonsmaterialet samt prosjektgruppens prosjekt- og fremdriftsplaner, foruten undervisningsplanene og alt av undervisningsmaterieell, ble oversatt. Men undervisningen gikk på engelsk med tolk. Når forelesningene (i power point) var oversatt til russisk, ble det lettere for studentene å følge med. Forelesningene ble senere samlet i et kompendium.

etter norsk modell

SMITTEFOREBYGGING: Undervisningen baserer seg på de internasjonale retningslinjene for smittevern og hygiene. Foto: Colourbox

Første samling

Pilotprosjektet startet opp høsten 2005 med seks studenter fra forskjellige sykehus i regionen. Det ble plukket ut ressurspersoner fra de sykehusene som vi hadde hatt et tidligere samarbeid med. Det var av stor betydning at piloten ble vellykket. Den første samlingen ble lagt til Tromsø. Det var en tverrfaglig gruppe og det var viktig å få et felles eierskap til utdannelsen. I Russland er utdanningene mer hierarkiske, de har ikke noen tradisjon for å arbeide tverrfaglig. Samlingen startet med en helg med uformelt samvær. Titlene ble lagt på hylla, man delte rom og måltidene ble tilberedt i fellesskap. Det sosiale samværet og de faglige diskusjonene førte til at det ble knyttet kontakter, vennskap ble etablert og det oppsto et sterkt faglig fellesskap.

Tilbake i byen ble det en bolk med teoretisk og praktisk undervisning og hospitering. Det ble lagt vekt på at studentene fikk innføring i infeksjonsforebyggende metoder ved UNN. Studentene omtaler oppholdet som svært vellykket, inspirerende

og lærerikt. De var mest opptatt av hvilke metoder som var overførbare og så klart at det var mangt å ta tak i hjemme i Russland. Men de konstaterte også at økonomien er en begrensende faktor.

Fra første stund ble det fokusert på den fremtidige hjemmeoppgaven. For studentene ble dette en ny utfordring, spesielt for sykepleierne. De har ingen tradisjoner i sin utdanning for å skrive oppgaver. De første studentene fikk veiledning på hjemmeoppgaven både fra norsk og russisk side. I arbeidet med oppgavene hadde studentene brukt ulike metodiske innfallsvinkler av både kvantitativ og kvalitativ karakter. Det ble brukt spørreskjema, gjort observasjoner og intervjuer. Vi ble positivt overrasket over de ulike faglige vinklinger og kvaliteten på oppgavene. Et gjennomgangstema var håndhygiene – både forståelsen av den og betydningen av den. Oppgavene ble oversatt til engelsk for de norske sensorene.

Evaluering og tilpasning

Ved andres gangs gjennomføring ble

hovedansvaret for veiledning ivare tatt av fagpersoner i Arkhangelsk, med anledning for supplement fra norsk side.

Pilotprosjektet ble evaluert som meget positivt og lærerikt, men det ble gjort noen korreksjoner for å tilpasse det til de russiske forholdene. Dette er en utdanning som ikke er forankret i det russiske utdannings-systemet og som på sikt må implanteres i de allerede eksisterende utdannelsene. Dermed bruker studentene sin fritid til blant annet å skrive hjemmeoppgaven. Det ble derfor nødvendig å justere læreprosessen. En del av undervisningen fra Norge var planlagt å gå via videokonferanse, men teknikken fungerte ikke som den skulle. Det førte til frustrasjon på begge sider. For å komme à jour med undervisningen ble det satt opp en ekstra undervisningsblokk.

Høsten 2006 ble det tatt opp 16 studenter. Målet var å inkludere ulike helseprofesjoner og deltakere fra ulike institusjoner ved opptaket. Slik ble tverrfaglighet og mulighet for tverrinstitusjonelt samarbeid ivare tatt. For dette kullet var russisk side

mer aktivt inne både med forelesninger og veiledning.

Målsettingen for prosjektet var at våre kolleger i øst gradvis skulle overta ansvaret for prosjektet og ha fullt ansvar ved tredje opptak. Norske lærerkrefter var tungt inne i undervisningen i piloten, men etter hvert overtok våre russiske kolleger. Det var meningen at de som hadde deltatt i de foregående kullene etter hvert skulle delta i undervisningen, men det ble bare noen få som påtok seg den oppgaven.

For kullet høsten 2007 overtok russerne hele ansvaret, med veiledning fra norsk side. Regional Centre of Postgraduate Education for Health Workers (RCPE) har nå overtatt ansvaret for etterutdanningen

Oppsummering

Målsettingen vi hadde om at etterutdanningen skal lede frem mot kunnskaps- og fagutvikling for praksis må sies å være oppnådd. Det ble ytterlig demonstrert når studentene etter avsluttet utdanning la frem sine oppgaver for forsamlingen ut fra en praktisk innfallsvinkel. Utdannelsen har gitt økt kompetanse som har hatt flere konkrete resultater: Det har blitt opprettet et par stillinger for hygiene-sykepleiere. Ved flere sykehus har det blitt iverksatt tiltak som er en direkte konsekvens av forhold som ble avdekket i studiene studentene gjorde som grunnlag for de skriftlige oppgavene. Flere av de tidligere studenter underviser nå i smittevern og hygiene og har en sentral rolle ved sitt eget sykehus. Det første de tok fatt i var prosedyrene for håndhygiene. En sa: «Vi forstår nå at det ikke er bare å behandle infeksjoner, vi må også forebygge» Det er hengt opp plakater om prosedyrene for håndhygiene ved flere sykehus. To studenter fra Folkehelsen i Arkhangelsk revurderte sine kontrollrutiner etter endt utdanning.